

Dlaczego Antioch IV Epifanes
nie może być „małym rogiem” z Księgi Daniela?

Persja	Grecja	Antioch Epifanes?
<p>"I Stawał się wielki" (Dan 8,4).</p> <p>וְהִגְדִּיל (we higdil)</p> <p>To mocarstwo obejmowało obszar „od Indii aż do Etiopii” (Est 1,1).</p>	<p>"Stał się wielki bardzo" (Dan 8,8).</p> <p>הִגְדִּיל צַדְמָאֵד (higdil ad meod)</p>	<p>"I Wzrósł nadmiernie" (Dan 8,9)*.</p> <p>וַתִּגְדַּל יֵתֶר (watigdal jeter)</p>

Wprawdzie język hebrajski nie posiada właściwego językowi polskiemu stopniowania przymiotników, w wymienionych tekstach, odnoszących się do kolejnych, przedstawionych w widzeniu mocarstw, daje się zauważyć stopniowanie opisowe, sugerujące superlatywność „małego rogu” i jego wzrost. „Higdil ad meod” wskazuje na ustalony kres, którego miarą jest w tym przypadku „meod” – obfitość. „Jeter” pochodzi od „jatar” i oznacza nadmiar. Stąd „tigdal jeter” należy rozumieć jako stopień wyższy od „higdil ad meod”¹. Czy ten opis może się odnosić do Antiocha Epifanesa, który nie tylko nie „wzrósł” w sensie dania początku nowemu mocarstwu, ale był podległy Rzymowi? „Biblical and Theological Dictionary” w redakcji Watsona i Bangs’a podaje na 66 stronie:

„Stojąc w obliczu wyczerpanych zasobów, [Antioch Epifanes] postanowił udać się do Persji w celu pobierania danin i zebrania dużych sum, które zgodził się płacić Rzymianom”.

Mocarstwem, które powstało po Grecji, i przewyższyło ją, był Rzym.

¹ Różnica pomiędzy czasownikami „higdil” (hiphil), a „tigdal” (qal) jest niewielka. „Higdil” jest kauzatywną formą, którą tłumaczy się: „czyni się wielkim”. „Tigdal” ma formę aktywną nieprzechodnią, którą tłumaczy się: „staje się wielki”.

וַיִּפְּיֹר הָעֵזִים הַגְּדִיל עַד־מְאֹד וַיִּכְעַצְמוּ נִשְׁבְּרָה הַקֶּרֶן הַגְּדוֹלָה וַתַּעֲלֶנָּה

i wyrosły   wielki   róg   złamany został   ale jak tylko   wielce   powiększył się   z kóz   A kozioł
stał się potężny

חָזוֹת אַרְבַּע תַּחֲתֶיהָ לְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם:

niebios (m)   wiatrom (ż)   ku czterem   w jego miejsce   cztery   okazał

וּמִן־הָאַחַת מֵהֶם יֵצֵא קֶרֶן אַחַת מִצְעִירָה וַתִּגְדַּל־יֵתֶר אֶל־הַנֶּגֶב

na południe   i wzrósł nadmiernie   z małości   jeden róg   on wyszedł   z nich (m)   A z jednego (ż)

וְאֶל־הַמִּזְרָח וְאֶל־הַצֵּבִי:

i ku chwale/pięknui   i na wschód

W powyższej składni zauważamy paralelną kombinację według wzorca A+B :: A+B, gdzie A=(ż), B=(m). Ten paralelizm, utworzony przy pomocy przyrostków rodzajów*, pomaga ustalić, że „mały róg” pochodzi z jednego z kierunków geograficznych, a nie z jednego z czterech rogów, jak podaje tradycja, umieszczająca Antiocha Epifanesa w miejscu kolejnego mocarstwa – Rzymu.

* W.G.E. Watson, "Gender-Matched Synonymous Parallelism in the OT", Journal of biblical Literature, 99/3, 1980

Kolejny argument to zasada powtarzania i rozszerzania, która posiada największą wagę, gdyż nadaje całej Księdze Daniela jednolity kontekst historyczny. Poniższe zestawienie ukazuje, jak sukcesja mocarstw zostaje powtórzona i rozszerzona w rozdziale 7, 8 i 11, za każdym razem dostarczając więcej szczegółów o „małym rogu”. Można również dostrzec, w jaki sposób Księga Daniela staje się kluczem do zrozumienia Księgi Objawienia, rozdz. 13.

Daniel 2	Daniel 7	Daniel 8	Daniel 11
Babilon (głowa ze złota)	Babilon (lew)		
Medo-Persja (ramiona ze srebra)	Medo-Persja (niedźwiedz)	Medo-Persja (baran)	Medo-Persja
Grecja (brzuch i biodra z miedzi)	Grecja (pantera)	Grecja (koziół)	Grecja
Rzym (golenie z żelaza)	Rzym (czwarte zwierzę)	Rzym (mały róg)	Rzym (król północy)

Daniel 7 (cztery zwierzęta z morza)

lew (wiersz 4.)

niedźwiedz (wiersz 5.)

pantera (wiersz 6.)

zwierzę mające dziesięć rogów (wiersz 7.)

Księga Objawienia 13 (cztery zwierzęta z morza)

lew (wiersz 2.)

niedźwiedz (wiersz 2.)

pantera (wiersz 2.)

zwierzę mające dziesięć rogów (wiersz 1.)

Dalszy argument jest prosty. Mocarstwo ukryte pod symbolem małego rogu miało powstać przeciwko „Księżciu książąt” (Dan 8,25). Księciem książąt jest nasz Pan i Zbawiciel. Ten tytuł brzmi po hebrajsku:

שַׂר־שָׂרִים (*sar-sarim*).

Na innym miejscu Księga Daniela nazywa Go „Michałem, pierwszym/jednym z książąt pierwszych” (10,13):

מִיכָאֵל אֶחָד הַשָּׂרִים הָרִאשֹׁנִים (*Mikael ahad hassarim hariszonim*).

Również umiłowany uczeń nazywa Go „Księciem królów ziemi” (Obj 1,5)*.

Jak Antioch IV Epifanes mógłby powstać przeciwko „Księżciu książąt”, skoro umarł 164 lata przed Jego narodzeniem?

Proroctwa Daniela ukazują perspektywę dziejów, odnoszącą się do wyznaczonego przez Boga czasu łaski dla ludów, w tym i ludu Bożego. Mocarstwo, które zajęło Palestynę po wyrosłych „ku czterem wiatrom niebios” spadkobiercach wielkiego rogu, **wzrosło „z małości” do bezmiernej wielkości**. Ukazano je w kontraście z wielkim rogiem pod względem charakteru ekspansji terytorialnej – gdyż swojej potęgi nie zbudowało jednorazowym usunięciem poprzedniego okupanta Palestyny. Zaczęło tam panować w czasie przypadającym na upadek owych „okazałych” rogów. Tekst biblijny akcentuje również fakt, że jest to inne mocarstwo, nie związane z poprzednimi.

וּמִן־הָאֲחַת מֵהֵם יֵצֵא קֶרֶן־אֶחַת מִצְעִירָהּ

z małości

jeden róg

on wyszedł

z nich

A z jednego

wyszedł będąc w sensie terytorialnym małym

Z jednego z czterech wiatrów niebios

Czy mógł to być Antioch IV Epifanes? Palestyna, „prześliczna ziemia” (8,9), była zajęta przez Antiocha III, władcę seleucydzkiego, który wydarł ją z ręki Ptolemeuszów w 198 roku p.Chr. Seleucydzi i Ptolemeusze to dynastie ukazane w proroctwie pod postacią „okazałych” rogów, wyrosłych „ku czterem wiatrom niebios”, które **nie osiągnęły mocy wielkiego rogu** (8,22). Ponadto porażki, jakie Antioch IV Epifanes odniósł pod koniec swojego panowania w Palestynie, doprowadziły do całkowitej niepodległości Judei od Seleucydów.

Imperium Seleucydów stało się rzymską prowincją ok. 65 roku p. Chr., a Palestyna została wcielona do imperium rzymskiego w 63 roku p. Chr.